

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

MARCELA KONČELOVÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

SPOLUPRÁCE UČITELE ODBORNÉHO VÝCVIKU S
UČITELI ODBORNÝCH A VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍCH
PŘEDMĚTŮ

Katedra školní a sociální pedagogiky

Praha 2014

Bibliografický záznam

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

Vypracovala: Marcela Končelová

Obor: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Studium: Kombinované

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracovávání čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Současně dávám svolení k tomu, aby moje práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně Univerzity Karlovy.

V Praze 11. Dubna 2014

Marcela Končelová

.....

Poděkování

Chtěla bych především poděkovat své vedoucí práce paní PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph.D., za čas, ochotu, odborné vedení a cenné připomínky v průběhu zpracování mé práce.

Anotace

Bakalářská práce na téma *Spolupráce učitele odborného výcviku s učiteli odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů* se zabývá problematikou vzájemné spolupráce pedagogů v našem školním systému. Rozebírá detailněji mezilidské vztahy mezi učiteli a zjišťuje propojení výuky odborných předmětů s odborným výcvikem, přípravu na vyučování, využívání koordinačních grafů, a používání správné terminologie.

Klíčové pojmy

Učitelé, žáci, odborný výcvik, praktická výuka, profil absolventa, teoretické vyučování, mezipředmětové vztahy, výchovně-vzdělávací cíle.

Annotation

Bachelor thesis *The cooperation of vocational training teachers and vocational and common subject teachers* deals with the mutual cooperation of teachers in our school system. It discusses in detail interpersonal relationships between teachers and detects association of teaching vocational subjects with vocational training. The thesis follows preparations for the teaching using of coordination graphs and using the correct terminology.

Keywords

Teachers, students, vocational training, practical training, graduate profile, theoretical teaching, interdisciplinary relationships, educational goals

Obsah

1 Úvod.....	2
2 „Teoretická část“	3
2.1 Historie odborného výcviku.....	3
2.2 Učitel jako profese	5
2.3 Všeobecného vzdělání vs. odborné vzdělání	6
2.4 Vzájemná spolupráce pedagogů	7
3 „Praktická část“	11
3.1 Cíle výzkumu	11
3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku	11
3.3 Metodika práce	12
3.4 Zpracování získaných dat	13
3.5 Výsledky výzkumu	13
3.5.1 Učitelé odborných předmětů.....	13
3.5.2 Učitelé odborného výcviku	19
4 Závěr	25
4.1 Zhodnocení cílů	26
5 Seznam použité literatury	28
Seznam příloh	29
Přílohy.....	30

1 Úvod

Vyučovací metody a vzájemná spolupráce pedagogů mezi sebou jsou dnes velmi často rozebírány. V současnosti se stále více zdůrazňuje nutnost vzájemné provázanosti jednotlivých předmětů, dodržování mezipředmětových vztahů. Důležitou podmínkou propojení učiva je hlavně neustálá spolupráce mezi jednotlivými učiteli. Specifickou otázkou je vzájemný kontakt na středních odborných školách mezi učiteli odborného výcviku a učiteli všeobecně vzdělávacích předmětů. V odborném školství je praktická výuka neoddelitelnou součástí celkové výuky. Praktická výuka probíhá na cvičných pracovištích školy nebo v rámci skutečného provozu. Na provozních pracovištích provádí praktickou výuku tzv. instruktoři, kteří mají v kompetenci jednoho nebo několik žáků. Dále praktickou výuku provádějí učitelé odborného výcviku nebo v některých případech učitele praktického vyučování.

Cílem této práce je poukázat na možnosti vzájemné spolupráce mezi těmito skupinami učitelů v rámci středních odborných škol. V práci bude nejprve charakterizován historický vývoj odborného výcviku. Druhá kapitola se bude věnovat návrhům na řešení vzájemné spolupráce pedagogů. V přílohách budou ukázány dva dotazníky pro obě kategorie pedagogů, které umožní zjistit jejich názory na danou problematiku.

Každý vyučovací proces vyžaduje určité vyučovací prostředky. Jedním z těchto prostředků jsou rovněž vyučovací metody, při kterých dochází k předání a následnému osvojení vědomostí žáky. Díky vyučovacím metodám dochází k naplňování celkového pedagogického procesu, jeho cílů a obsahu. Výběr vyučovací metody je vždy přímo závislý na tématu výuky, konkrétní třídě, možnostech školy, zkušenostech pedagoga a mnoha dalších faktorech.

2 Teoretická část

2.1 Historie odborného výcviku

Odborný výcvik probíhá na středních odborných školách, které mají za cíl připravit žáky na kvalifikované dělnické povolání. Dříve byly tyto školy nazývány učiliště. Z historického hlediska lze konstatovat, že došlo k velkému vývoji tohoto typu školství. Potřeba kvalifikovaně vykonávat určité řemeslo doprovázela lidstvo již od jeho počátků. Vzdělávání studentů na středních odborných školách bylo vždy odrazem společenských a hospodářských poměrů společnosti.

Příprava výuky na školách probíhá dle platných pedagogických dokumentů. Cílem je naplnit profil absolventa. Základem výuky u tohoto typu vzdělávání je praktická výuka. Během historického vývoje tomu vždy tak nebylo a praktické výuky bylo někdy velmi málo nebo byla zaměňována za jiné práce nesouvisející s oborem.

Období středověku bylo charakteristické nutností získat dovednosti, které byly nezbytné pro práci v daném řemesle. Výuka učňů probíhala vždy u konkrétního cechovního mistra. Mistr měl tedy zásadní vliv na svoje učedníky. Rozsah vědomostí a získaných dovedností vždy určoval samotný mistr. Učeň se řemeslu učil při sledování práce-mistra.

Pro mistra vykonával všechny možné práce, které často neměly nic společného s daným oborem. Osobnost mistra byla tedy tím nejdůležitějším parametrem výuky. K žádné teoretické výuce v té době nedocházelo. Výuka u cechovního mistra byla zakončována tzv. tovaryškou zkouškou, kde měl učedník prokázat samostatnost v práci a znalost daného řemesla.

Po složení zkoušky se z učedníka stal tovaryš (vyučení řemeslník).¹

K výrazné změně došlo v druhé polovině 18. století s rozvojem kapitalistické výroby. To souviselo s růstem nároků na kvalifikovanou pracovní sílu. Do tohoto

---

¹ JÚVA, Vladimír a JÚVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6. vyd. Brno: Paido, 2007. 91 s. ISBN 978-80-7315-151-5.

období lze datovat začátek klasického učňovského školství. Nadále příprava na povolání probíhala v rámci jednotlivých cechů. Výuka byla dělána individuální formou. Na základě rozhodnutí císařovny Marie Terezie v roce 1774 měli učni získat základní vzdělání v tzv. triviálních školách. Postupně docházelo ke vzniku triviálních (opakovacích) škol nejen kvůli učňovskému školství, ale rovněž po zavedení povinné školní docházky. V nich učni získali základní teoretické vzdělání v podobě čtení, psaní a počítání (tzv. trivium). Na konci 18. století bylo zjištěno, že tento typ škol je nedostatečný, vzdělání bylo velmi primitivní. Počátkem 19. století mohutně vzrostla tovární výroba, zároveň zůstala i nadále zachována malovýrobní řemeslná výroba. Na počátku 19. století začaly vznikat pokračovací školy na podnět pokrokové šlechty.

Díky pokračovacím školám byl v roce 1859 vydaný živnostenský řád. V roce 1869 byla vydána školská reforma. V rámci obou dokumentů byla ustanovena školní docházka pro učně. Výuka se tehdy prováděla bez užšího spojení mezi teoretickou a praktickou přípravou. Teprve v roce 1883 došlo k uzákonění první soustavy odborného školství. Škola mohla mít dvě zaměření. První zaměření bylo všeobecné, které se častěji objevovalo na venkově. Druhé zaměření bylo obecné. Obecné zaměření škol trvalo zhruba padesát let. V rámci obecného zaměření se vzdělávali učni všech povolání. Lze konstatovat, že teoretická příprava byla minimální a odborné školství bylo celkově nedostatečné. ²K určitým změnám došlo až v období první republiky (1918-1939). Nadále však se jednalo o dualistickou přípravu bez jakéhokoliv propojení. Teoretická příprava probíhala v učňovské škole. Praktická příprava se odehrávala u mistra. V tomto období vzniklo velké množství pokračovacích škol. Tento způsob výuky zůstal zachován i během druhé světové války, protože Německo potřebovalo kvalifikovanou dělnickou sílu. Ve výuce převažovala praktická část a teoretické vědomosti byly zanedbávány.

Období let 1945 - 1948 přineslo výrazné změny. Učení bylo stanoveno na dobu 2 – 3 let. Došlo k podstatnému rozšíření soustavy učebních oborů. V rámci výuky byl

---

² KLAPILOVÁ, Světlá. *Didaktika pro učitele praktického vyučování a mistry odborného výcviku*.

1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 76 s. ISBN 80-244-1420-1.

zvýšen počet vyučovacích hodin, začaly se používat nové učební metody. Pro praxi byl zaveden skupinový výcvik. Vznikly tzv. jednotné školy. Období let 1952 – 1957 lze nazvat tzv. státní pracovních záloh. Docházelo k rozmisťování pracovních sil. Příprava mládeže byla převedena na dílčí resorty. Od roku 1958 docházelo k dalším změnám. Učňovské školství bylo zařazeno do tzv. škol druhého typu.

Od 90. let 20. století postupně vzniká diferenciovaná soustava dělnických povolání. Střední odborné školy v současnosti připravují žáky v rámci oborů podle délky studia. Čtyřleté studijné obory jsou určeny pro výchovu ve velmi obtížných řemeslech. Jedná se o výkon funkcí v technickoekonomických provozech, Tento obor je zakončen maturitní zkouškou a lze dále pokračovat ve studiu na vysoké škole. Tříleté učební obory připravují a na konci po úspěšném absolvování obdrží výuční list. Dvouleté učební obory vzdělávají žáky v méně náročných dělnických profesích. Žák získá neúplné střední vzdělání. V současné době lze konstatovat, že na střední odborné školy se hlásí méně a méně uchazečů.³

2.2 Učitel jako profese

Kategorie učitele patří k vrchním příčkám složitosti mezi ostatními povoláními. Možná je tomu proto, že vysokoškolská příprava učitelů začala až v r. 1946, na rozdíl od ostatních profesí. Je zajímavé, že učitelské povolání vykonává více žen než mužů. Proč tomu tak je? Kvůli financím, nebo že se považuje studium „pajdy“ pro muže za méně atraktivní? Schopnost předávat znalosti a dovednosti není jednoduchá věc. Proto se pro tuto profesí hodí málokdo z nás. Na profesí učitele jsou kladeny vysoké nároky, ať už z oblasti psychické zdatnosti, komunikačních dovedností, pozitivního vztahu k dětem, organizačních schopností, intelektuálních dovedností a řady dalších. Učitel jako člověk, se zavazuje ke profesí tím, že se bude již do konce svého života dále vzdělávat a zdokonalovat.

---

³ JŮVA, Vladimír a JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6. vyd. Brno: Paido, 2007. 91 s. ISBN 978-80-7315-151-5.

Učitelství jako profese prochází napříč naší historií. Objevuje se v různých podobách již od počátku lidské společnosti. Vždy bylo učitelství ovlivňováno danou dobou, náboženstvím a požadavky společnosti. Je tedy zřejmé, že ji tato profese prochází historickým vývojem a změnami vzhledem k době, ve které se nachází.

Učitelství patří mezi jeden z neprestížnějších povolání, a to stabilně po několik let.

U nás od 90. Let obsazují první místa pomyslného žebříčku lékaři, vědci, učitelé vysokých škol a učitelé základních škol.⁴

2.3 Všeobecného vzdělání vs. odborné vzdělání

Všeobecné vzdělání označuje takový typ vzdělání, které umožňuje určité poznatky, dovednosti a hodnotovou orientaci. Podílí se také na rozvoji schopností, vlastností a postoje člověka. Ale nevede k profesionální přípravě. Obsah všeobecného vzdělání se měnil, dle historických pohnutek. Byl významně ovlivněn novými poznatky v oblasti přírodovědných a společenských věd. Postupem času se stávala i důležitou součástí požadavků kladených na vzdělání člověka, byla i schopnost získávání nových informací.

Odborné vzdělání je definováno jako systém vědomostí a dovedností, které jsou důležité pro vykonávání pracovní profese. Nároky na odborné vzdělání byly také zvyšovány na základě rozvoje specifických oborů, zejména v technických a průmyslových odvětvích. Proto již nestačilo pouze získávání zkušeností v průběhu vlastní činnosti, ale bylo zapotřebí systematické výuce odborných dovedností. Na tomto podkladě začaly vznikat první učňovské a odborné školy.⁵

---

⁴ VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

⁵ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika, 2., rozšířené a aktualizované vydání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7

2. 4 Vzájemná spolupráce pedagogů

Žáci na středních odborných školách mají vzdělávání rozděleno na složku teoretickou a složku praktickou. Je důležité, aby pedagogové nikdy nezapomínali na složité vazby a vzájemné provázanosti těchto obou složek. Pro provázanost odborných předmětů a odborného výcviku je nutné sledovat především vazby přímé. Odborný výcvik přímo navazuje na teoretické předměty. V rámci teoretických předmětů žák získává informace, které mu mají napomáhat při osvojení úkolů v rámci odborného výcviku.

Teoretické předměty lze ještě rozdělit na předměty všeobecné a předměty odborné. Odborné předměty lze rozčlenit ještě na dvě kategorie: základní a speciální. Vědomosti z teoretického vyučování se v rámci odborného výcviku musí prohlubovat a zároveň se studenti musí naučit uplatnit je v praxi. Z těchto uvedených důvodů je nezbytné, aby učivo z odborných předmětů, na které navazuje přímo odborný výcvik, bylo vždy probíráno s určitým předstihem, než bude látka vysvětlována a prakticky vyučována ve výcviku.

Oba pedagogové musí tedy výuku velmi věcně a časově koordinovat.

První zásadou koordinace je již zmíněný předstih teorie před praxí. Otázka časového uspořádání závisí na postupu výuky a rovněž na možnostech a podmínkách školy. Zpravidla se jako optimální ukazuje čas v rozmezí jednoho až dvou týdnů. To je možné však organizovat pouze v případě, že se výuka střídá s odborným výcvikem v jednom týdnu nebo po týdnech. Tehdy mohou pedagogové tento postup bez problémů použít. Nejprve je možné vysvětlit látku v rámci teoretické výuky a hned v následujícím odborném výcviku ji prakticky ukázat. Toto provázání je nesmírně důležité nejen pro studenty, ale i pro pedagogy, kteří mají zpětnou vazbu, zda žáci učivo pochopili.⁶

Učitel odborného výcviku zároveň může předat učiteli odborných předmětů informace, co je ještě nutné žákům povysvětlit nebo doplnit. Zároveň musí být učitel odborného výcviku předem informován, jaké znalosti žáci během teoretické přípravy získali. Tento způsob provázanosti se jeví jako jeden z nejefektivnějších. Pokud se

---

⁶ FILOVÁ, Hana et al. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2002. 95 s. ISBN 80-210-2798-3.

teoretické vyučování střídá s odborným výcvikem v jiných intervalech, je tomu nutné výuku přizpůsobit. Některé školy preferují dva nebo tři vyučovací cykly teoretického vyučování, mezi které je dán odborný výcvik. Provázanost předmětů se v tomto případě provádí mnohem obtížněji a žáci nemají tak dobrou možnost si ihned vědomosti ověřit v praxi. Pedagogové se při tomto způsobu výuky musí domlouvat v rámci celých cyklů.⁷

Pro věcnou a časovou koordinaci učiva v rámci jednotlivých tematických celků se využívají tzv. koordinační grafy. Jejich pečlivá příprava usnadní práci obou kategoriím pedagogů. Koordinační grafy přesně dokážou poukázat na poruchy přímé vazby mezi předměty odborného výcviku a odbornými. Učitel odborného výcviku by si měl na začátku vyučovacího bloku ověřit, zda vědomosti žáků jsou na požadované úrovni. V případě nějakých nejasností by měl být schopen vysvětlit zjednodušeně žákům danou problematiku a objasnit okolnosti. Zároveň si musí poznamenat, co žáci neovládali, příp. co by bylo třeba ještě doplnit, a tyto informace probrat s učitelem odborných předmětů. Ten by měl žákům v případě nejasností ještě jednou doplnit požadované informace, aby bylo možné považovat danou látku za probranou a kompletně objasněnou. Učitel odborných předmětů musí používat co nejvíce praktických ukázek a pomůcek přímo z praxe. Žákům to umožní se zevrubně seznámit s daným nástrojem, pomůckou ještě před vlastním jejím používáním v rámci odborného výcviku.

Výhodné je, pokud učitel odborných předmětů bere studenty na exkurze do podniků se stejným nebo podobným zaměřením, aby měli možnost se seznámit s chodem jiných podniků. Zároveň v podniku mohou vidět použití nových technologií, pomůcek a procesů, které v rámci odborného výcviku nevyzkouší. V případě exkurzí je vhodné, když se oba pedagogové domluví a ideálně jdou se studenty oba dva, aby mohli podat komplexní informace. Zároveň se tím rovněž oba seznámí s novinkami v oboru a

---

⁷ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2012. 155 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

mohou tyto znalosti dále uplatňovat ve výuce.⁸

Za realizaci mezipředmětových vztahů zodpovídají v nejvyšší míře pedagogové. Je to ovlivněno jejich metodickou a odbornou připraveností. Důležitá je vždy dobrá kolektivní práce a samozřejmě její koncepčnost. Hlavní zásadou je překonání určité izolovanosti jednotlivých předmětů a učitelů. V rámci práce musí převažovat syntetický způsob. Pedagogové musí vzájemně znát obsah. Vazby a souvislosti mezi jednotlivými předměty. V rámci teoretického vyučování je nutné, aby pedagog vycházel ze zkušeností a poznatků žáků a ty používal v návaznosti na výklad. Učitel odborného předmětu i odborného výcviku musí navzájem znát osnovy, používané učebnice, pomůcky, prostory výcviku a mnoho dalších parametrů. Pouze při oboustranných komplexních znalostech pedagogů lze dosáhnout požadovaného výchovně-vzdělávacího cíle.⁹

Hlavními činiteli celého výchovně-vzdělávacího procesu jsou právě učitelé odborných předmětů a odborného výcviku. Jejich přístup ovlivňuje aktivitu žáků. Velmi zásadní je výběr jejich vyučovacích metod a forem vyučování. Výuka musí být vedena následujícími způsoby. Musí odpovídat cílům a obsahům dle učebních osnov. Musí být vytvářeny podmínky pro aktivizaci žáků, žáci musí být zaujati danou problematikou. Žáci si musí precizně osvojit dovednosti, návyky, vědomosti a být schopni vykonávat danou pracovní činnost, stejně jako kvalifikovaný pracovník v příslušném oboru.

Pro naplnění těchto podmínek je nutné vytvořit na středních odborných školách předmětové a metodické komise. Jejich cílem je zajištění jednoty působení na žáky. Učitelé musí vždy znát výsledný profil absolventa. Zároveň musí mít v rámci předmětové komise přehled o učebních osnovách a učebnicích ostatních předmětů. Pouze na základě těchto znalostí je možné dobře realizovat mezipředmětové vztahy.

Pedagog musí mít komplexní přístup k výkladu látky. V rámci předmětů nesmí v žádném případě docházet ke koncepčním, obsahovým nebo terminologickým

---

⁸ KALHOUS, Zdeněk a kol. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha : Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

⁹ OURODA, Stanislav. *Oborová didaktika*. Vyd. 2. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7375-332-0.

nejasnostem, případně rozporům. Výklad základních pojmů musí být odborně správný a jednotný.¹⁰

---

¹⁰ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2012. 155 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

3 Praktická část

3.1 Cíle výzkumu

- Zjistit, zda učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů používají stejnou formu přípravy na vyučování.
- Zjistit, zda spolu oba typy učitelů spolupracují a koordinují výuku.
- Zjistit, jaké možnosti dle obou typů učitelů přinese propojení výuky odborných předmětů s odborným výcvikem.
- Zjistit, zda učitelé v rámci vzájemné spolupráce využívají koordinačních grafů.

3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

První oslovenou školou bylo Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola. Škola se nachází ve Střední ulici, Brno. Střední odborné učiliště tradičních řemesel provádí výuku v rámci tříletých a čtyřletých oborů. Jedná se o obory zahrnující tradiční řemesla, umělecké a technické obory a služby. Po úspěšném ukončení učiliště a získání výučního listu může student jít na tzv. nástavbové studium a získat maturitní zkoušku. Dále může pokračovat na vyšší odborné škole, kde je otevřen obor Podnikatel pro obchod a služby.

Z tradičních oborů se zde vyučují obory kameník, truhlář, malíř a montér suchých staveb. V oboru služby si student vybírá mezi kadeřníkem, kuchařem – číšníkem, kosmetickými službami a operátorem skladování. V elektro-oborech jsou to elektrikář – silnoproud, elektromechanik, mechanik elektrotechnik. V uměleckých oborech je možné navštěvovat design interiéru, design starého umění, umělecko - řemeslné zpracování kamene, umělecký keramik, umělecký kovář, umělecký truhlář, vlásenkářka a maskér. V rámci této školy bylo osloveno 15 pedagogů odborných

předmětů a 14 pedagogů odborného výcviku (tab. č. 1).

Druhou školou, kde probíhal průzkum, byla Střední škola stavebních řemesel, Pražská ulice, Brno – Bosonohy. Škola nabízí možnost tříletého studia zakončeného výučním listem, čtyřletého studia zakončeného maturitní zkouškou, dvouleté (tříleté u dálkového studia) nástavbové studium pro uchazeče s výučním listem, profesní vzdělávání dospělých, svářečské kurzy atd. Tříleté obory vzdělání s výučním listem jsou zedník se zaměřením na obkladačství, tesař, klempíř pro stavební výrobu, pokrývač, kominík, truhlář, čalouník, umělecký truhlář a řezbář, instalatér, mechanik plynových zařízení, strojní mechanik - zámečnická denní formou. Osloveno zde bylo 13 učitelů odborných předmětů a 13 učitelů odborného výcviku (tab. č. 1).

Třetí zapojená škola byla Střední škola polytechnická, Jílová ulice, Brno. Opět škola nabízí celou řadu studijních oborů od tříletých s výučním listem, obory s maturitní zkouškou a nástavbové studium. Z tříletých oborů je zde možné studovat obory čalouník, instalatér, podlahář, sklenář, truhlář, zedník, malíř a lakýrník, montér suchých staveb, elektromechanik pro zařízení a přístroje. Z této školy odpovídalo na dotazník 11 učitelů odborných předmětů a 13 učitelů odborného výcviku.

3.3 Metodika práce

Dotazníky uvedené v příloze byly použity pro provedení praktického průzkumu mezi pedagogy středních odborných škol. Pro zjištění většího množství dat byly osloveny tři střední odborné školy v Brně, kde v rámci výuky probíhá odborný výcvik. V rámci těchto škol byli k vyplnění dotazníků vyzváni učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. Jednalo se o učitele odborných předmětů, jejichž výuka se v přímé závislosti vztahuje k odbornému výcviku.

Celkem bylo rozdáno 39 dotazníků učitelům odborných předmětů a 40 dotazníků učitelům odborného výcviku (tab. č. 1). Dotazníky byly rozdány začátkem října 2013 a 15. 10. 2013 byly ve školách vyzvednuty. Pedagogové měli možnost si některé otázky ještě s tazatelem upřesnit a doplnit svoje odpovědi při samotném výběru dotazníků. Všechny dotazníky byly vráceny vyplněné a byly

vyhodnoceny. Celkem tedy bylo k následné analýze použito 79 dotazníků. Odpovídající učitelé byli ve své profesi zaměstnáni více než 5 let, takže lze předpokládat určité zkušenosti s výukou a danou problematikou.

Škola	Učitelé odborných předmětů	Učitelé odborného výcviku
SOU tradičních řemesel	15	14
Střední škola stavebních řemesel	13	13
Střední škola polytechnická	11	13
Celkem	39	40

Tab. č. 1: Počet respondentů z jednotlivých škol

3. 4 Zpracování získaných dat

Získaná data byla zpracována tzv. čárkovací metodou. Vybrané otázky jsou znázorněny v tabulkách četnosti a koláčových grafech. Tvorba tabulek byla vypracována prostřednictvím programu Microsoft Word. Tvorba grafů za pomoci programu Microsoft Excel.

3.5 Výsledky výzkumu

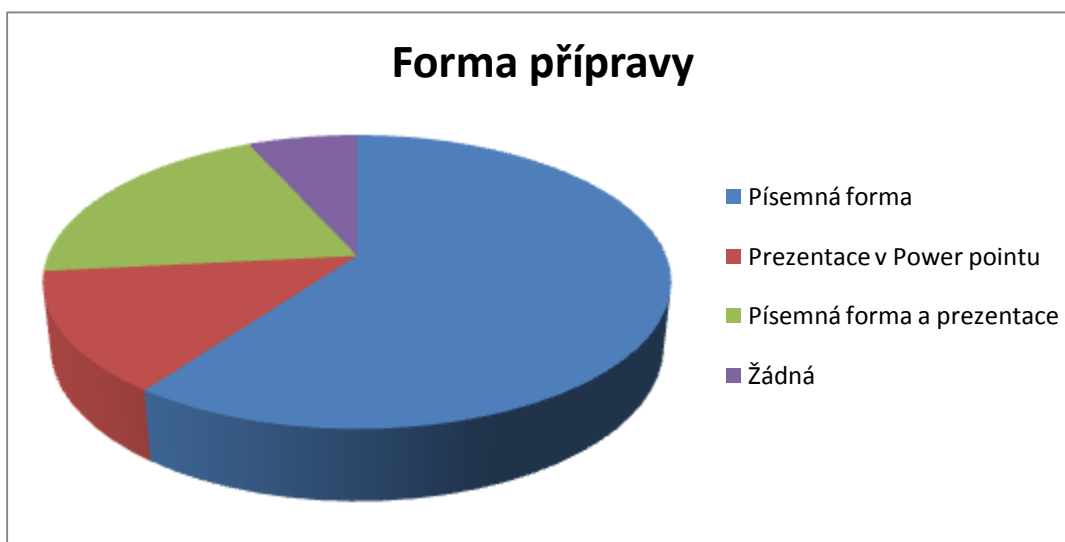
3. 5. 1 Učitelé odborných předmětů

Následující tabulky a grafy představují souhrn odpovědí všech pedagogů odborných předmětů ze sledovaných škol. Podrobné výsledky dotazníků jsou uvedeny v přílohách č. 3, č. 4, č. 5.

Otázka č. 1: „Jaký styl/ formu přípravy na hodinu odborného výcviku používáte?“

Forma přípravy na vyučování se nejčastěji objevila písemná. Celkem se jednalo o 22 pedagogů. Prezentace v počítačovém programu používá 6 pedagogů. Celkem 10 pedagogů používá kombinaci písemné formy přípravy a prezentace v PC, což svědčí o poměrně dobré IT vybavenosti v učebnách a zároveň o dobrých znalostech a dovednostech pedagogů. Pouze v 1 případě si pedagog na výuku přípravu nedělá.

Tab. č. 2: Forma přípravy (odb. předměty)

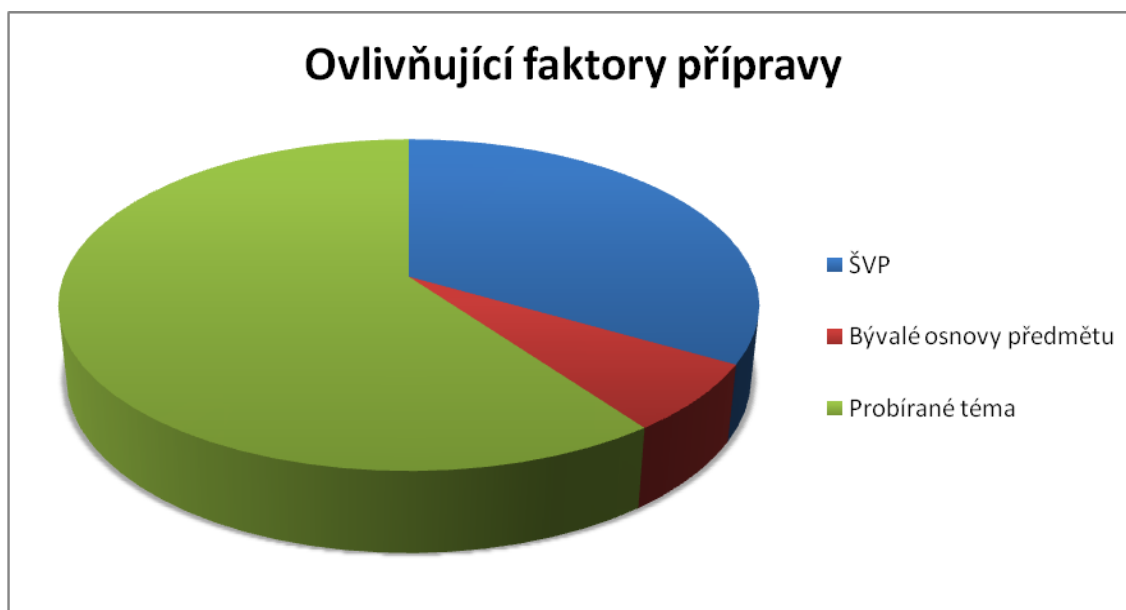
Graf č. 1: Forma přípravy učitele odborných předmětů

Otázka č. 2: „Které faktory nejvíce ovlivňují vaši přípravu na výuku?“

Dle otázky č. 2. je nejdůležitějším faktorem při přípravě na výuku právě probírané téma. Shodla se na tom většina pedagogů, celkem 29 ze všech dotazovaných škol, školní vzdělávací program používá 9 učitelů (tab. č.3) a pouze 1 učitel vychází z osnov (tab. č. 3), (graf. č. 2).

Faktory ovlivňující výuku	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
ŠVP	5	4	0	9
Bývalé osnovy předmětu	1	0	0	1
Probírané téma	9	9	11	29

Tab. č. 3: Faktory ovlivňující výuku (odb. předměty)

Graf č. 2: Faktory ovlivňující přípravu učitele odborných předmět

Otázka č. 5: Uveďte důvody odpovědi na otázku č. 4.“

Koordinace výuky odborného předmětu s odborným výcvikem probíhá pouze v některých případech. Pedagogové se vesměs shodují na vhodnosti propojení výuky s praxí. Zároveň někteří poukazují na možnost tohoto propojení pouze v případě shody osnov předmětů. Ve 2 případech byla zmíněna náročnost pro pedagogy a neumožnění školským systémem (tab. č. 4).

Koordinace výuky	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Propojení s praxí	6	8	5	19
Pouze při shodě osnov	2	1	3	6

Jednotnost ve výuce	2	0	2	4
Komplexnost ve výuce	2	3	0	5
Není to v mých možnostech	1	1	0	2
Škola to neumožňuje	1	0	0	1
Náročné pro pedagogy	1	0	0	1
nevím	0	1	0	1

Tab. č. 4: Koordinace výuky (odb. předměty)

Otázka č. 7: „Jaké možnosti vidíte v rámci propojení výuky?“

Z hlediska možnosti propojení výuky se nejčastěji objevila v odpovědích výhoda zkvalitnění výuky a celkové lepší koordinace. To poukazuje na fakt, že pedagogové si nutnost propojení a výhody z ní plynoucí plně uvědomují. V 5 případech nebyla na otázku uvedena žádná odpověď (tab. č. 5).

Propojení výuky	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Větší jednotnost	2	0	0	2
Zkvalitnění výuky, lepší koordinace	2	0	0	2
Neuvedeno	2	1	2	5
Zkvalitnění výuky	5	3	4	12
Lepší koordinace	4	9	5	18

Tab. č. 5: Propojení výuky (odb. předměty)

Otázka č. 9: „Jaké jsou podle vás možnosti spolupráce s učiteli odborného výcviku?“

Při setkáních se všichni pedagogové odborných předmětů shodli, že spolupráce s učiteli odborného výcviku je nutná z hlediska lepšího propojení učiva. Nejčastější odpovědi na možnosti vzájemné spolupráce byly koordinační grafy a pořádání exkurzí. Obě varianty shodně zmínili pedagogové ze všech oslovených škol. Jako další častá odpověď se objevil návrh společného plánování dle školních vzdělávacích programů.

Dle ústního sdělení pedagogů je tato varianta v současnosti běžně realizována, pokud to podmínky školy povolují. Odpovědi byly v rámci oslovených škol vyrovnané (tab. č. 6).

Možnosti spolupráce učitelů	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Koordinační grafy, exkurze	1	0	0	1
Koordinační grafy	6	5	3	14
Exkurze	2	5	4	11
Společné plánování dle ŠVP	4	3	3	10
Vzájemná setkání	2	0	0	2
nevím	0	0	1	1

Tab. č. 6: Možnosti spolupráce (odb. předměty)

Otázka č. 10: „Co je podle vás třeba změnit, aby byla provázanost teoretického vyučování a odborného výcviku větší?“

Poslední otázka dotazníku byla zaměřena na změnu, která umožní větší provázanost teoretického a odborného vyučování. Většina pedagogů navrhla přímé časové navázání výcviku na odborné předměty. V současnosti tomu občas dochází, ale v nadpoloviční většině tato časová provázanost chybí. Zároveň by učitelé uvítali lepší koordinaci výuky. Při konkrétním dotázání zpravidla zmiňovali celkovou změnu koncepce výuky v daném oboru. Zajímavostí bylo, že na všech školách se našli pedagogové, kteří nevěděli, jak výuky vylepšit. Nedostatky ve výuce však dokázali definovat (tab. č. 7).

Změna ve výuce	Sou tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Lepší RVP	2	0	0	2
Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty	6	4	4	14
Lepší koordinace výuky	4	6	4	14
Neuvedeno, nevím	3	3	3	9

Tab. č. 7: Potřebná změna ve výuce (odb. předměty)

Otázka č. 3: „Je podle vás možné propojit výuku odborných předmětů s odborným výcvikem?“

Otázka č. 4: „Koordinujete výuku odborného předmětu s odborným výcvikem?“

Otázka č. 6: „Používáte koordinační grafy ve spolupráci s učiteli odborného výcviku?“

Otázka č. 8: „Umožňuje vám stávající školní systém a systém vaší školy navázat v rámci odborného vyučování na odborný výcvik?“

Na otázku, zda je možné propojit odbornou výuku s odborným výcvikem, odpovědělo 21 dotázaných kladně. V 8 případech pedagogové konstatovali, že to možné není. Celkem 10 dotázaných nevědělo nebo si nebylo jistých. V otázce koordinace obou výuk se jednalo o poměrně vyrovnaný stav v odpovědích. Celkem 19 dotázaných výuku koordinuje a 13 respondentů ne. V 7 případech je koordinace prováděna, ale pouze při shodě v osnovách.

Koordinační grafy jsou z větší části v přípravách výuky používány, celkem 25 dotázaných. V 13 případech grafy používány nejsou. Občas je používá jeden z dotázaných pedagogů. Dle pedagogů současný školský systém a systém školy umožňuje provázanost předmětů. Kladně odpovědělo 23 pedagogů a záporně 13 pedagogů. Ve 3 případech zněla odpověď částečně (tab. č. 8).

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	21	8	5	5
Otázka č. 4	19	13	7 Pokud dochází ke shodě v osnovách	-
Otázka č. 6	25	13	1	-
Otázka č. 8	23	13	3	-

Tab. č. 8: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 (odb. předměty)

3. 5. 2 Učitelé odborného výcviku

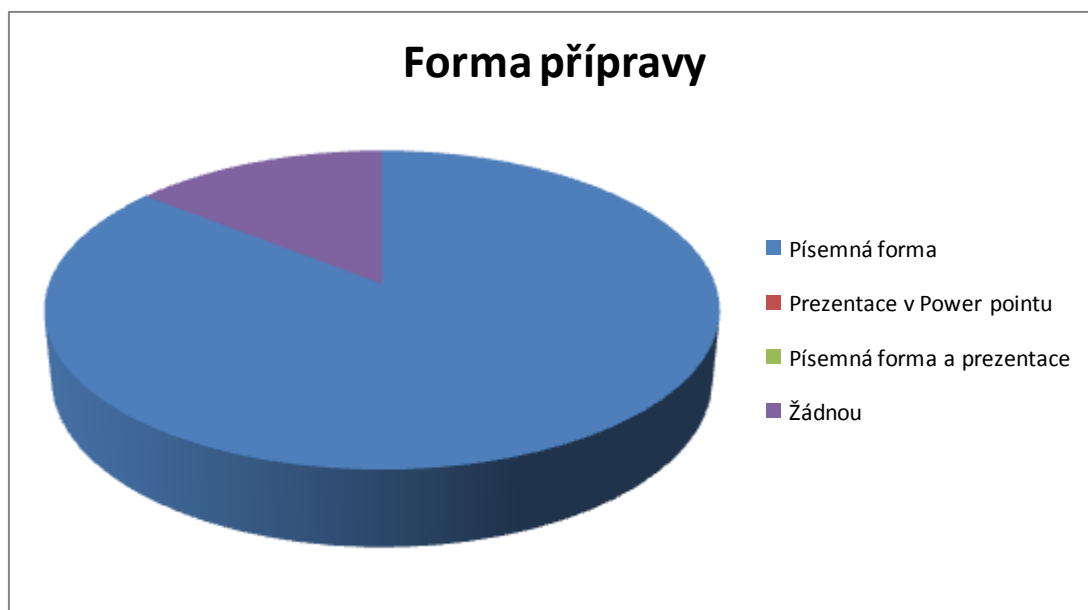
Následující tabulky a grafy představují souhrn odpovědí všech pedagogů odborného výcviku ze sledovaných škol. Podrobné výsledky dotazníků jsou uvedeny v přílohách č.3, č. 4, č. 5.

Otázka č. 1: „Jaký styl/ formu přípravy na hodinu odborného výcviku používáte?“

Učitelé odborného výcviku měli otázky velmi podobné jako učitelé odborných předmětů. Na rozdíl od učitelů odborných předmětů převládá vždy příprava v písemné podobě v rámci všech dotazovaných škol (graf č. 3). Na každé škole se vyskytli dva jedinci, kteří přípravu žádnou nemají (tab. č. 9).

Forma přípravy	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Písemná forma	12	11	11	34
Prezentace v Power pointu	0	0	0	0
Písemná forma a prezentace	0	0	0	0
Žádnou	2	2	2	6

Tab. č. 9: Forma přípravy na výuku (odb. výcvik)

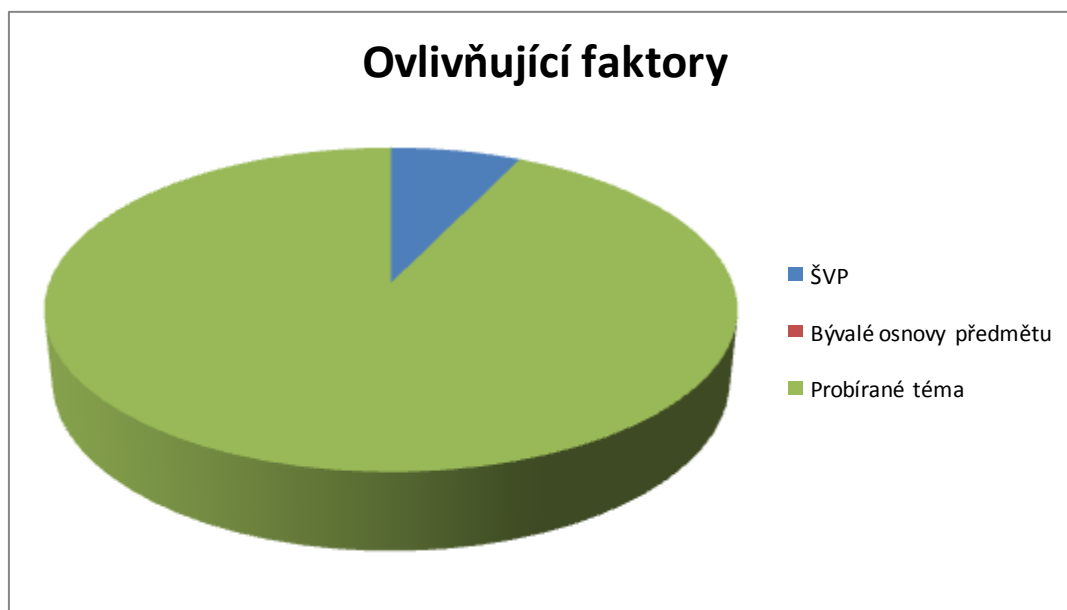
Graf č. 3: Forma přípravy učitele odborného výcviku

Otázka č. 2: „Které faktory nejvíce ovlivňují vaši přípravu na výuku?“

Stejnou shodu jako u otázky č. 1 zaznamenala otázka č. 2. Téměř ve všech případech ovlivňuje nejvíce výuku probírané téma (graf č. 4). Pouze v jednom případě byla odpověď ŠVP (tab. č. 10).

Ovlivňující faktory	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
ŠVP	1	0	0	1
Bývalé osnovy předmětu	0	0	0	0
Probírané téma	13	13	13	39

Tab. č. 10: Faktory ovlivňující přípravu (odb. výcvik)

Graf č. 4: Faktory ovlivňující přípravu učitele odborného výcviku

Otázka č. 5: „Uveďte důvody odpovědi na otázku č. 4.“

Vzájemnou koordinaci výuky výcviku a odborných předmětů řešila otázka č. 4 a 5. Dílčí odpovědi v otázce č. 5 ukázaly, že pedagogové vidí důležitost propojení hlavně z hlediska žáků, kteří pak lépe chápou výklad. Výuka je zároveň zkvalitňována. Jako nevýhodou spatřují v nemožnosti koordinace z časových důvodů. Odpovědi byly v rámci všech škol poměrně vyrovnané (tab. č. 11).

Koordinace výuky	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Jinak není možné navázat	2	1	1	4
Zkvalitnění výuky	4	4	4	12
Nelze koordinovat z časových důvodů	5	2	2	9
Žáci lépe chápou učivo	3	6	6	15

Tab. č. 11: Koordinace výuky (odb. výcvik)

Otázka č. 7: „Jaké možnosti vidíte v rámci propojení výuky?“

Možnosti z hlediska propojení výuky jsou spatřovány hlavně ve výhodnosti pro žáky, kdy dochází k největší provázanosti učiva. Pedagogové zmiňovali zároveň celkové zkvalitnění výuky a lepší koordinaci (tab. č. 12).

Propojení výuky	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	5	4	6	15
Neuvedeno	0	0	1	1
Zkvalitnění výuky	4	2	6	12
Lepší koordinace	5	7	0	12

Tab. č. 12: Propojení výuky (odb. výcvik)

Otázka č. 9: „Jaké jsou podle vás možnosti spolupráce s učiteli odborných předmětů?“

V otázce spolupráce pedagogů navzájem se opět objevily stejné odpovědi, jako u pedagogů odborných předmětů. Možnosti spolupráce spatřují v pořádání exkurzí a tvorbě koordinačních grafů, které umožní propojení výuky. Opět velká část pedagogů nevěděla, co na tuto otázku odpovědět (tab. č. 13).

Možnosti spolupráce	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Koordinační grafy	4	5	3	12
Exkurze	6	5	8	19
Nevím	4	3	2	9

Tab. č. 13: Možnosti spolupráce (odb. výcvik)

Otázka č. 10: „Co je podle vás třeba změnit, aby byla provázanost teoretického vyučování a odborného výcviku větší?“

Učitelé odborného výcviku považují za nutnost větší praktické zaměření během výuky, které napomůže provázanosti s praxí. Dalším důležitým parametrem koordinace je přímé časové navázání výcviku na odborné předměty. Opět se objevilo několik příkladů, kdy pedagogové nevěděli, jak výuku změnit. Odpovědi byly na všech školách poměrně vyrovnané.

Potřeba změny	SOU tradiční řemesel	Střední škola stavebních řemesel	Střední škola polytechnická	Celkem
Návaznost výuky na výcvik	1	0	0	1
Výuku více prakticky zaměřit	7	5	5	17
Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty	5	6	6	17
Neuvedeno, nevím	1	2	2	5

Tab. č. 14: Potřeba změny ve výuce (odb. výcvik)

Otázka č. 3: „Je podle vás možné propojit výuku odborných předmětů s odborným výcvikem?“

Otázka č. 4: „Koordinujete výuku odborného výcviku s odbornými předměty?“

Otázka č. 6: „Používáte koordinační grafy ve spolupráci s učiteli odborných předmětů?“

Otázka č. 8: „Umožňuje vám stávající školní systém a systém vaší školy navázat v rámci odborného výcviku na teoretické vyučování?“

Pedagogové odborného výcviku se v otázce propojení výuky a odborného výcviku rozdělili téměř přesně na dvě poloviny bez ohledu na školu. První polovina souhlasí s možností propojení výuky. Druhá polovina toto nevidí reálně nebo neví, zda je to možné. Koordinace výuky probíhá zhruba opět v polovině případů. U 14

dotázaných se výuka nepropojuje a 7 pedagogů navazuje pouze v případě shody učiva.

Používání koordinačních grafů je opět běžné zhruba u poloviny respondentů. Menší množství grafy nepoužívá. Respondenti považují stávající školní systém za dostatečný z hlediska možnosti propojení výuky v 20 případech, v 7 případech je toto propojení částečné. Jako blokující parametr v podobě školského systému je považován u 13 respondentů.

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	21	9	5	5
Otázka č. 4	19	14	7 při shodě učiva	-
Otázka č. 6	23	16	1	-
Otázka č. 8	20	13	7	-

Tab. č. 15: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 (odb. výcvik)

4 Závěr

Realizace mezipředmětových vztahů je ovlivněna jednotlivými osobnostmi učitelů. Pokud je jejich odborná a metodická připravenost na vysoké úrovni a zároveň dochází ke vzájemné spolupráci, dochází k ideálnímu předávání teoretického i praktického poznání žákům.

Mezipředmětové vztahy pro uplatnění v praxi patří mezi nejdůležitější. Teoretická a praktická příprava musí být ve výchově a vzdělávání ve shodě. Jednotlivé složky se musí vzájemně podporovat a doplňovat. Účinnost odborného výcviku se mezipředmětovými vztahy zlepšuje. Zároveň dochází k podpoře pedagogické aktivity a tím i ke vzájemné spolupráci pedagogů, která je pro naplnění výchovně-vzdělávacích cílů potřebná.

Jakým způsobem budou jednotlivé vazby předmětů realizovány, záleží vždy na učitelích a jejich vzájemné spolupráci. V rámci výuky pro její propojení je nutné používat jednotnou odborně správnou terminologii a vzájemně koordinovat postupy ve výuce. Vhodné je rovněž v teoretickém a praktickém vyučování používat stejnou didaktickou techniku a stejné typy pomůcek. Pro upevnění mezipředmětových vztahů je vhodné vytvoření mezipředmětových komisí, kde se sejdou více pedagogů najednou. Jejich cílem je maximálně naplňovat profil absolventa daného oboru a všechny cíle.

V rámci práce byl proveden dotazníkový průzkum na třech vybraných středních školách v Brně. Osloveno bylo celkem 39 učitelů odborných předmětů a 40 učitelů odborného výcviku. Všem bylo položeno 10 otázek, které se týkaly možností propojení výuky. Ve většině otázek mají oba typy pedagogů shodný názor. V přípravě výuky převládá písemná příprava. U učitelů odborných předmětů dochází často ke kombinaci s počítačovou prezentací. Učitelé odborného výcviku mají přípravy pouze v písemné podobě. Přípravu na výuku nejčastěji ovlivňuje probírané téma. Propojení výuky výcviku považuje za reálné více jak polovina pedagogů. Rovněž již k samotné koordinaci výuky dochází zhruba v polovině případů. Nejčastějšími možnostmi propojení výuky jsou dle pedagogů koordinační grafy a exkurze. Práci s koordinačními grafy v praxi uváděla necelá polovina dotázaných. Pro zlepšení koordinace výuky uváděli respondenti nejčastěji nutnost přímého časového navázání výcviku na odborné předměty.

Úzká spolupráce mezi učitelem odborného výcviku a odborných předmětů je na středních odborných školách nezbytná. Každý pedagog je osobnost, která se snaží předávat žákům co nejvíce vědomostí a znalostí. Spolupráce obou pedagogů je nutná pro úspěšné naplnění výchovně-vzdělávacích cílů a profilu absolventa.

4.1 Zhodnocení cílů

- **Zjistit, zda učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů používají stejnou formu přípravy na vyučování.**

Z provedeného výzkumu vyplývá, že obě skupiny respondentů ve většině případů používají k přípravě na vyučování pouze písemnou formu. Na rozdíl od učitelů odborného výcviku, u učitelů odborných předmětů je také ve velké míře používána příprava prostřednictvím PowerPointových prezentací. Jak je již uvedeno výše, toto zjištění dokazuje kvalitní IT vybavení dotazovaných škol. Dále to ale dokazuje fakt, že během výuky odborných předmětů je mnohem jednodušší využití PowerPointových prezentací, nežli u výuky praktických dovedností. Také z toho důvodu u učitelů odborného výcviku převládá pouze písemná forma příprav. Překvapujícím zjištěním ale je, že nemalá část učitelů odborného výcviku žádnou přípravu nepoužívá. Zde je třeba se zamyslet, zda si tento fakt mohou dovolit vzhledem ke svým odborným znalostem a dovednostem. To ovšem překračuje rozsah této práce.

- **Zjistit, zda spolu oba typy učitelů spolupracují a koordinují výuku.**

Zhodnocení této otázky bylo u obou skupin respondentů celkem jednoznačné. Většina z nich se shoduje, že propojení výuky odborných předmětů a odborného výcviku je nutné. To je jistě velice pozitivní zjištění. Ovšem i tak se zde objevili názory, že zejména vzhledem k časovým možnostem není možné výuku koordinovat. Je proto jistě zapotřebí klást i nadále velký důraz na význam ve spolupráci jednotlivých učitelů a co nejvíce jim tuto možnost ulehčit.

- **Zjistit, jaké možnosti dle obou typů učitelů přinese propojení výuky odborných předmětů s odborným výcvikem.**

V návaznosti na předchozí zjištění je i tento cíl práce pozitivní. Opět si většina učitelů z obou skupin respondentů uvědomuje důležitost propojení výuky odborných předmětů a odborného výcviku. Ať už z hlediska lepšího pochopení učiva pro žáka, návaznosti učiva, zkvalitnění výuky, lepší koordinace atd.

- **Zjistit, zda učitelé v rámci vzájemné spolupráce využívají koordinačních grafů.**

Výsledek výzkumu ukazuje, že část učitelů koordinační grafy využívá. Ovšem zůstává zde i velká část učitelů, kteří volí jinou metodu pro koordinaci výuky (ŠVP a exkurze). Důležité ale je, že se o spolupráci snaží, i když využívají jiných metod a technik. Zajisté zde je na místě opět připomenout výhody použití koordinačních grafů v plánování výuky.

5 Seznam použité literatury

FILOVÁ, Hana et al. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2002. 95 s. ISBN 80-210-2798-3.

JŮVA, Vladimír a JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6. vyd. Brno : Paido, 2007. 91 s. ISBN 978-80-7315-151-5.

KALHOUS, Zdeněk a kol. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha : Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

KLAPILOVÁ, Světlá. *Didaktika pro učitele praktického vyučování a mistry odborného výcviku*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 76 s. ISBN 80-244-1420-1.

OURODA, Stanislav. *Oborová didaktika*. Vyd. 2. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7375-332-0.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika, 2., rozšířené a aktualizované vydání*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7

VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2012. 155 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník pro učitele odborného výcviku

Příloha č. 2: Dotazník pro učitele odborných předmětů

Příloha č. 3: Výsledky ze SOU tradičních řemesel, Brno

Příloha č. 4: Výsledky ze Střední školy stavebních řemesel, Brno - Bosonohy

Příloha č. 5: Výsledky ze Střední školy polytechnické, Brno

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro učitele odborného výcviku

Dobrý den,

pro potřeby bakalářské práce vás prosím o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní. Jeho výsledky budou použity pouze pro zpracování v rámci bakalářské práce. V případě více možností odpovědí, prosím zakroužkujte vámi vybranou variantu. V případě volných otázek, prosím o co nejpřesnější odpovědi vyjadřující váš názor na danou problematiku. V případě nedostatku místa na odpověď můžete použít další stranu dotazníku.

Děkuji za váš čas.

1. Jaký styl/ formu přípravy na hodinu odborného výcviku používáte?

2. Které faktory nejvíce ovlivňují vaši přípravu na výuku?

3. Je podle vás možné propojit výuku odborných předmětů s odborným výcvikem?
  - a) určitě ano
  - b) ne
  - c) nevím
  - d) nejsem si jistý

4. Koordinujete výuku odborného výcviku s odbornými předměty?
  - a) ano
  - b) ne
  - c) občas

v jakých případech?

5. Uveďte důvody odpovědi na otázku č. 4

6. Používáte koordinační grafy ve spolupráci s učiteli odborných předmětů?

a) ano

b) ne

c) občas, pouze v některých případech
jakých?

7. Jaké možnosti vidíte v rámci propojení výuky?

8. Umožňuje vám stávající školní systém a systém vaší školy navázat v rámci odborného výcviku na teoretické vyučování?

a) ano

b) ne

c) částečně

9. Jaké jsou podle vás možnosti spolupráce s učiteli odborných předmětů?

10. Co je podle vás třeba změnit, aby byla provázanost teoretického vyučování a odborného výcviku větší?

Příloha č. 2: Dotazník pro učitele odborných předmětů

Dobrý den,

pro potřeby bakalářské práce vás prosím o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní. Jeho výsledky budou použity pouze pro zpracování v rámci bakalářské práce. V případě více možností odpovědí, prosím zakroužkujte vámi vybranou variantu.

V případě volných otázek, prosím o co nejpřesnější odpovědi vyjadřující váš názor na danou problematiku. V případě nedostatku místa na odpověď můžete použít další stranu dotazníku.

Děkuji za váš čas.

1. Jaký styl/ formu přípravy na hodinu odborného předmětu používáte?

2. Které faktory nejvíce ovlivňují vaši přípravu na výuku?

3. Je podle vás možné propojit výuku odborných předmětů s odborným výcvikem?

- a) určitě ano
- b) ne
- c) nevím
- d) nejsem si jistý

4. Koordinujete výuku odborného předmětu s odborným výcvikem?

- a) ano
- b) ne
- c) občas
v jakých případech?

5. Uveďte důvody odpovědi na otázku č. 4

6. Používáte koordinační grafy ve spolupráci s učiteli odborného výcviku?

- a) ano
- b) ne
- c) občas, pouze v některých případech
jakých?

7. Jaké možnosti vidíte v rámci propojení výuky?

8. Umožňuje vám stávající školní systém a systém vaší školy navázat v rámci odborného vyučování na odborný výcvik?

a) ano

b) ne

c) částečně

9. Jaké jsou podle vás možnosti spolupráce s učiteli odborného výcviku?

10. Co je podle vás třeba změnit, aby byla provázanost teoretického vyučování a odborného výcviku větší?

Příloha č. 3: Výsledky ze SOU tradičních řemesel, Brno

a) Dotazník pro učitele odborných předmětů

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Písemná forma	ŠVP	Nutná provázanost pro praxi	Zkvalitnění výuky, lepší koordinace	Koordinační grafy, exkurze	Lepší RVP
2	Prezentace v Power Pointu	Bývalé osnovy předmětu	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není možné	Větší jednotnost	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
3	Žádnou	Probírané téma	Není to v mých možnostech	neuvedeno	Exkurze	Lepší koordinace výuky
4	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky, lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné

						předměty
5	Prezentace v PC	Probírané téma	Jednotnost ve výuce	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
6	Písenná forma	Probírané téma	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není možné	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
7	Písenná forma	Probírané téma	Jednotnost výuky	neuvedeno	Společné plánování na základě ŠVP	Lepší koordinace výuky
8	Písenná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Komplexnost výuky	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Lepší koordinace výuky
9	Písenná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Komplexnost výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Neuvedeno
10	Písenná forma	Probírané téma	Škola to neumožňuje	Lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
11	Písenná forma	ŠVP	Příliš náročné pro pedagogy	Zkvalitnění výuky	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
12	Písenná forma	ŠVP	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky	Setkání a domluva	Nevím
13	Písenná forma	ŠVP	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Vylepšení RVP
14	Písenná forma	ŠVP	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Vzájemná setkání	Lepší koordinace výuky
15	Písenná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Větší jednotnost	Koordinační grafy	Nevím

Tab. č. 16: Odpovědi SOU tradičních řemesel (odb. předměty)

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	11	2	1	1
Otázka č. 4	10	3	2 Pokud dochází ke shodě v osnovách	-
Otázka č. 6	12	3	0	-
Otázka č. 8	11	4	0	-

Tab. č. 17: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 SOU tradičních řemesel (odb. předměty)

b) Dotazník pro učitele odborného výcviku

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Písemná forma	Probírané téma	Jinak není možné navázat	Lepší koordinace	Exkurze	Návaznost výuky na výcvik
2	Žádnou	Aktuální téma	Zkvalitnění výuky	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Výuku více prakticky zaměřit
3	Písemná forma	ŠVP	Nelze koordinovat z časových důvodů	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Nevím	Nevím
4	Písemná forma	Aktuální téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Výuku více prakticky zaměřit
5	Písemná forma	Aktuální téma	Jinak není možné navázat	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
6	Písemná forma	Aktuální téma	Žáci lépe chápou učivo	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Více praxe do výuky
7	Písemná forma	Aktuální téma	Žáci lépe chápou učivo	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Přímé časové navázání

						výcviku na odborné předměty
8	Písemná forma	Aktuální téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Zkvalitnění výuky	Nevím	Výuku více prakticky zaměřit
9	Písemná forma	Aktuální téma	Žáci lépe chápou učivo	Lepší koordinace	Nevím	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
10	Písemná forma	Aktuální téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
11	Písemná forma	Aktuální téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
12	Písemná forma	Aktuální téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
13	Písemná forma	Aktuální téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
14	Žádnou	Aktuální téma	Není to reálné	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	nevím	Výuku více prakticky zaměřit

Tab. č. 18: Odpovědi SOU tradičních řemesel (odb. výcvik)

Odpověď	a	b	c	d
----------------	----------	----------	----------	----------

Otázka č. 3	7	3	2	2
Otázka č. 4	7	5	2 při shodě učiva	-
Otázka č. 6	8	6	0	-
Otázka č. 8	7	5	2	-

Tab. č. 19: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 SOU tradičních řemesel (odb. výcvik)

Příloha č. 4: Výsledky ze Střední školy stavebních řemesel, Brno - Bosonohy

a) Dotazník pro učitele odborných předmětů

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Písemná forma	Probírané téma	Není to v mých možnostech	Lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
2	Písemná forma	ŠVP	Komplexnost výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Nevím
3	Písemná forma a prezentace v PC	ŠVP	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není možné	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Lepší koordinace výuky
4	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Propojení s praxí	Neuvedeno	Společné plánování na základě ŠVP	Lepší koordinace výuky
5	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Propojení s praxí	Lepší koordinace	exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
6	Písemná	Probírané	Propojení	Lepší	Exkurze	Lepší

	forma a prezentace v PC	téma	s praxí	koordinace		koordinace výuky
7	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Komplexnost výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Lepší koordinace výuky
8	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Komplexnost výuky	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Lepší koordinace výuky
9	Písemná forma a prezentace v PC	Probírané téma	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Lepší koordinace výuky
10	Písemná forma	ŠVP	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
11	Písemná forma	ŠVP	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Exkurze	Nevím
12	Písemná forma	Probírané téma	Nevím	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Nevím
13	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty

Tab. č. 20: Odpovědi Střední školy stavebních řemesel (odb. předměty)

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	6	3	2	2
Otázka č. 4	5	6	2	-
Otázka č. 6	7	6	0	-
Otázka č. 8	5	7	1	-

Tab. č. 21: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 Střední školy stavebních řemesel (odb. předměty)

b) Dotazník pro učitele odborného výcviku

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
2	Žádnou	Probírané téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
3	žádnou	Probírané téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Lepší koordinace	nevím	Výuku více prakticky zaměřit
4	Písemná forma	Probírané téma	Jinak není možné navázat	Lepší koordinace	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
5	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Koordinační grafy	Nevím
6	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Nevím
7	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Nevím	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
8	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné

						předměty
9	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Výuku více prakticky zaměřit
10	Písemná forma	Probírané téma	Žáci lépe chápou učivo	Lepší koordinace	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
11	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Nevím	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
12	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
13	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Výuku více prakticky zaměřit

Tab. č. 22: Odpovědi Střední školy stavebních řemesel (odb. výcvik)

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	8	3	1	1
Otázka č. 4	7	4	2	-
Otázka č. 6	8	5	0	-
Otázka č. 8	7	3	3	-

Tab. č. 23: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 Střední školy stavebních řemesel (odb. výcvik)

Příloha č. 5: Výsledky ze Střední školy polytechnické, Brno

a) Dotazník pro učitele odborných předmětů

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Prezentace v PC	Probírané téma	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není možné	Lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
2	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
3	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky	Společné plánování na základě ŠVP	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
4	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Exkurze	Nevím
5	Prezentace v PC	Probírané téma	Jednotnost ve výuce	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Lepší koordinace výuky
6	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Lepší koordinace	Společné plánování na základě ŠVP	nevím
7	Písemná forma	Probírané téma	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky	Exkurze	Lepší koordinace výuky
8	Písemná forma	Probírané téma	Jednotnost ve výuce	Neuvedeno	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
9	Prezentace v PC	Probírané téma	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není	Neuvedeno	Exkurze	Lepší koordinace výuky

			možné			
10	Písemná forma	Probírané téma	Realizováno pouze pokud se sejdou osnovy, jinak to není možné	Zkvalitnění výuky	Nevím	Nevím
11	Prezentace v PC	Probírané téma	Propojení s praxí	Zkvalitnění výuky	Koordinační grafy	Lepší koordinace výuky

Tab. č. 24: Odpovědi Střední školy polytechnické (odb. předměty)

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	4	3	2	2
Otázka č. 4	4	4	3	-
Otázka č. 6	6	4	1	-
Otázka č. 8	7	3	2	-

Tab. č. 25: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 Střední školy polytechnické (odb. předměty)

b) Dotazník pro učitele odborného výcviku

Respondent	Otázka č. 1	Otázka č. 2	Otázka č. 5	Otázka č. 7	Otázka č. 9	Otázka č. 10
1	Žádnou	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Koordinační grafy	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
2	Písemná forma	Probírané téma	Nelze koordinovat z časových důvodů	Lepší koordinace	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku

						na odborné předměty
3	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	nevím	Výuku více prakticky zaměřit
4	Písenná forma	Probírané téma	Není to reálné	Nevím	Nevím	Nevím
5	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
6	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
7	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
8	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Výuku více prakticky zaměřit
9	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
10	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Výhodné pro žáka z hlediska provázanosti	Exkurze	Přímé časové navázání výcviku na odborné předměty
11	Písenná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Exkurze	Výuku více

						prakticky zaměřit
12	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Výuku více prakticky zaměřit
13	Písemná forma	Probírané téma	Zkvalitnění výuky	Lepší koordinace	Koordinační grafy	Nevím

Tab. č. 26: Odpovědi Střední školy polytechnické (odb. výcvik)

Odpověď	a	b	c	d
Otázka č. 3	6	3	2	2
Otázka č. 4	5	5	3	-
Otázka č. 6	7	5	1	-
Otázka č. 8	6	5	2	-

Tab. č. 27: Odpovědi na otázky č. 3, 4, 6, 8 Střední školy polytechnické (odb. výcvik)